

Betref: Verslag Startbijeenkomst Ekopluijm
Door Evelien Knop & Henriëtte Klawer

Driebergen, 17 september 2003

De Startbijeenkomst op 2 september 2003 is een inhoudelijke kennismaking tussen de deelnemende bedrijven en betrokken onderzoekers geweest. De bijeenkomst was zeer goed bezocht. 16 van de 18 deelnemende bedrijven was vertegenwoordigd door een of twee personen.

De onderzoekers hebben bondig hun onderzoeksideeën toegelicht en de pluimveehouders hebben hier actief op gereageerd. Het doel was het gezamenlijk vaststellen van de onderzoeksprioriteiten, om zo te komen tot een verantwoorde groei van de biologische pluimveehouderij. De onderwerpen zoals verwoord in het projectplan zijn: huisvesting, management, opfok, uitloop, voeding, diergezondheid, productveiligheid en –kwaliteit en rassen.

Om de Startbijeenkomst zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, is per onderzoeker één onderwerp behandeld. Opfok en fokkerij zijn bijvoorbeeld niet aan bod gekomen, deze onderwerpen worden echter wel betrokken bij het onderzoek.

Werkwijze onderzoekers & boeren

Jan Paul Wagenaar legt uit dat de boeren al hebben aangegeven welke onderzoeksthema's voor hen belangrijk zijn. Het LBI benadert de boeren (andersom ook mogelijk) en kijkt per thema met de boeren wat er op elk bedrijf gedaan wordt. Als 5 boeren iets met opfok willen, zal bij alle 5 net iets anders onderzocht worden, zodat onderzoeken op de verschillende bedrijven een meerwaarde hebben ten opzichte van elkaar. Per bedrijf komt er een werkplan waarin de afspraken tussen boer en onderzoeker vermeld worden.

Ekopluijm: wat verwacht ik ervan?

Chris Borren (biologisch pluimveehouder te Voorthuizen) vertelt wat zijn verwachtingen zijn van het project en wil graag weten wat het project verwacht van de pluimveehouders.

- Een bundeling van kennis waar iedereen wat van kan leren (o.a. door studiebijeenkomsten).
- De sterke punten van de biologische pluimveehouderij worden meer naar voren gebracht;
- De kwaliteit van de producten moet worden aangetoond;

De traditionele onderzoeken concentreren zich op één punt, terwijl op zoek naar het echte probleem het gehele systeem bekeken moet worden. Hij vindt bedrijfseconomische cijfers belangrijk en dan met name de variaties. Waardoor ontstaan die? De onderzoeksresultaten moeten economisch worden verklaard. Verder ziet Borren graag dat de informatie uit buitenlandse onderzoeken gebruikt worden. Is een uitloop slecht voor de diergezondheid? Hij is van mening dat een buitenkip juist sterk is. Hij wil graag bewijzen zien. Wat is de invloed van eigen voer op de diergezondheid en eikwaliteit? Hij zegt dat gangbare voerleveranciers te weinig kennis hebben voor het maken van biologisch voer.

Waarom heeft het ene koppel wel last van wormen en het andere niet? Wat kan er worden gedaan om de kostprijs naar beneden te halen? De uitkomsten van het onderzoek zouden beschreven moeten worden in een handleiding waar pluimveehouders wat aan hebben. En de positieve resultaten van het onderzoek moeten worden gebruikt om de positie in de markt te versterken.

Uitloop

Willem Schouten (Agrotechnology and Food Innovation BV te Wageningen, voorheen IMAG) is bezig met een onderzoek naar de inrichting en beheer van de uitloop op biologische legghenbedrijven. De belangrijkste onderdelen zijn: diergezondheid, voedselveiligheid, milieu en arbeidsomstandigheden. Hoe je het beste kunt meten en waar, is vaak het probleem. Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat het wel meevalt met de hoeveelheid mest in de uitloop. Ze mesten met name 's morgens als ze nog binnen zijn. Het zou een probleem worden als de regels strenger worden en de kippen 24 uur naar buiten zouden moeten kunnen.

Proefaccommodatie Lelystad

Berry Reuvekamp (Animal Sciences Group - Praktijkonderzoek te Lelystad, voorheen Spelderholt) legt uit dat het Praktijkonderzoek moet worden gezien als het 19^e bedrijf en dat zij en de pluimveehouders

op elkaar afgestemd moeten zijn. Op het Praktijkonderzoek wordt een nieuwe biologische stal gebouwd. Hij legt uit hoe de stallen en de daarbijbehorende uitlopen zijn ingedeeld. In februari 2004 arriveren de eerste Lohmann Silver hennen. Er worden verschillende varianten van 100% biologisch voer onderzocht en er worden verschillende typen stalinrichting met elkaar vergeleken. Er wordt literatuuronderzoek gedaan naar welke kenmerken voer moet hebben om verenpikken te voorkomen. Op basis daarvan wordt een speciaal voer worden samengesteld, dat op het Praktijkonderzoek getest wordt. Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat de normen voor het perfecte voer en de werkelijkheid niet altijd hetzelfde zijn. Er is er maar één die het perfecte voer meet, en dat is de kip. Donkers meldt dat hij bijvoorbeeld graag wil weten hoe kippen het op rogge doen, dat kan hij namelijk goed verbouwen op arme zandgrond.

Voorlichting en communicatie

Arie Bijl (DLV) legt uit dat de taak van DLV binnen Ekoplum een klein onderdeel is. DLV richt zich met name op de bedrijfsgerichte voorlichting, studieclubs, open dagen en nieuwsbrieven.

De bedrijfsvergelijking zal anoniem gebeuren en zal vooral binnen studieclubs plaatsvinden. Uit de zaal kwam de wens om een technisch- economische administratie per bedrijf bij te houden, zodat er een vergelijkingsprogramma ontwikkeld kan worden. Dit gaat op lange termijn gebeuren in samenwerking met DLV. Het aantal bedrijfsbezoeken wordt overigens afgestemd op de behoefte van de pluimveehouder.

Dioxine-onderzoek

Aize Kijlstra (Animal Sciences Group te Lelystad, voorheen ID – DLO.) doet onderzoek naar de beheersing van dioxinegehalten in biologische eieren. De hoeveelheid dioxine in eieren is nu bij een aantal bedrijven te hoog. De hoeveelheid dioxine in eieren kan op de volgende manieren worden beïnvloed: lokale industrie / stookplaatsen, grond, wormen en insecten, benutting van de uitloop en voer. Het is al langere tijd bekend dat uitloop van kippen resulteert in hogere dioxine waarden in de eieren. De exacte bron van dioxine in de uitloop is nog niet bekend, grond is het meest waarschijnlijke. De hypothese is dat kippen dagelijks 10 gram grond eten. Het verlagen van het dioxine- gehalte van de grond zou een oplossing kunnen zijn. Coumans zegt dat kippen geen 10 gram grond per dag eten. Het is niet terug te vinden in de mest. Bovendien had zijn uitloop dan al een stuk lager moeten liggen. Slingenbergh ziet ze wel eens driftig grondhappen.

De Vries heeft een vraag over de metingen, omdat er een paar jaar geleden onderzoek is geweest, maar er nu niet meer bekend is. Kijlstra antwoordt dat de metingen duur zijn en dat geld de beperkende factor was. Er is nu voldoende geld om op 40 bedrijven alle parameters te meten.

De EU- norm is gebaseerd op legbatterijeieren en de hoeveelheid eieren die mensen nuttigen. Dioxine in eten bij de consument wordt als gevaarlijk beschouwd. Valk wil graag weten in welke mate een kip dioxine opslaat in het lichaam. Kijlstra antwoordt dat dit o.a. wordt beïnvloed door de benutting van de uitloop. Bijl merkt op dat het bekend is dat kippen dioxine opslaan in eierstokken. Kuikens die op jonge leeftijd aan dioxine worden blootgesteld, hebben op oudere leeftijd meer dioxine in het lichaam. De invloed van de grondsoort is onderdeel van het onderzoek van Kijlstra.

Voer van eigen bodem

Ron Methorst (Agro-Eco te Bennekom) is bezig met een onderzoek naar voer van eigen bodem. Als de biologische sector niet oppast, zal de biosector de bijnaam “intensief biologische veehouderij” krijgen en zal het imago zich tegen de sector gaan keren. Hij pleit voor een kringloopgedachte (met name sterk in Duitsland): voer zoveel mogelijk zelf verbouwen of in de regio. Het project zal vier demonstratiebedrijven selecteren en zal in 2006 worden afgerond.

Coumans zegt dat het niet te doen is om alles zelf te verbouwen. Akkerbouwers zijn er de dupe van. Je kan veel beter een goede prijs afspreken. Er wordt opgemerkt dat je nu een plan moet hebben als je volgend jaar eigen voer wilt voeren. Donkers is zelf bezig met eigen voer, 50% eigen voer is even duur als 100% gekocht. Als hij kern bestelt en hij mengt het met eigen graan, dan kan hij aan goede voerprijs komen. Voerbedrijven geven op deze manier wel inkomsten weg. Methorst deelt mee dat er niet per bedrijf moet worden gekeken, maar per sector. Hoeveel kan er worden geproduceerd? Een reactie hierop is dat er eerst op nationaal niveau moet worden geconcentreerd.

Coumans meldt dat pluimveevoer moeilijker te maken is dan rundveevoer. Donkers zegt dat het onmogelijk is om volledig eigen voer te produceren. Wat wel is te doen is het eigen voer met kern mixen. Slingenbergh ziet graag dat er een milieueffectrapportage word opgesteld om de winst op milieu- effect aan te tonen (minder transport en igv CCM minder droging nodig).

Weerstand

Monique Bestman (Louis Bolk Instituut te Driebergen) is bezig met een onderzoek naar de gezondheid van kippen in een uitloopsysteem. Wat de weerstand betreft, lijkt het erop dat de dieren op een jonge leeftijd geprikkeld moeten worden. Hierdoor kan de weerstand op latere leeftijd beter zijn. Wat is de beste manier om dit te realiseren? De benodigde informatie zal voort komen uit literatuuronderzoek en interviews met dierenartsen, enkele pluimveehouders en onderzoekers. Borren wil graag weten wat de invloed is van de entschema's op het welzijn en de weerstand. Mevrouw Slingenbergh wil graag definities voor welzijn en weerstand.

Opfok

Na afloop van de presentaties wordt vanuit de zaal opgemerkt dat er niet over opfok gesproken is, terwijl dat een belangrijk onderwerp is. Echter, de opzet van de dag was zo gekozen dat per onderzoeker één onderwerp gepresenteerd zou worden. Bestman heeft dus alleen het weerstandsonderzoek gepresenteerd en niet het opfok- en rassenonderzoek. De onderzoeken waarvoor op de Startbijeenkomst geen tijd gereserveerd is, worden in de Nieuwsbrief toegelicht.

In de Nieuwsbrief wordt de voortgang van alle deelonderwerpen gepresenteerd. Als mensen alsnog belangstelling krijgen voor een bepaald onderwerp, kunnen ze contact opnemen met de betreffende onderzoeker. Indien er veel belangstelling is kan er een studiebijeenkomst aan een bepaald onderwerp gewijd worden. Het LBI neemt contact op met degenen die tijdens de kennismakingsbezoeken hebben aangegeven met een specifiek onderwerp verder te willen gaan.